

“Werkprotocol Kwaliteitsteam”

Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard

Het doel van dit document is om te komen tot een protocol voor het functioneren van het kwaliteitsteam. Het geeft de kaders weer hoe zij is georganiseerd en de daadwerkelijke aanzet om daar toe te komen.



Hoeksche Waard

Vastgesteld op 8 maart 2012

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Doelen en taken.....	4
3. Organisatie.....	5
4. Werkwijze.....	6
5. Programma en selectie.....	7
6. Financiën.....	8

Bijlage

1. Model-aanvraagformulier
2. Reglement Kwaliteitsteam Hoeksche Waard
3. Profielschets Kwaliteitsadviseur

1. Inleiding

In het Uitvoeringsprogramma 2010-2014 van de Structuurvisie Hoeksche Waard is het project M2.2 “kwaliteitsteam” opgenomen dat tot doel heeft te komen tot een kwaliteitsteam voor de Hoeksche Waard. Dit team moet een bijdrage leveren aan het stimuleren van kwaliteit bij de realisering van plannen voor ruimtelijke opgaven.

In een bestuurlijk overleg heeft de Provincie Zuid-Holland aangegeven positief te staan tegenover een kwaliteitsteam, maar hiervoor geen financiële middelen beschikbaar te stellen. In het Pfo Ruimte is aanvullend besproken dat een samenwerking met Goeree Overflakkee een variant zou kunnen zijn.

Deze variant is ook opgenomen in de Strategie Wonen regio's Zuid-Hollandse Delta. In dit document zijn afspraken gemaakt om te komen tot een gezamenlijk kwaliteitsteam voor de delta.

Dit werkprotocol gaat uit van een start vanuit de Hoeksche Waard, waarbij vanuit deze opzet het kwaliteitsteam verder uitgebouwd kan worden. Omdat besluitvorming over een kwaliteitsteam op Goeree Overflakkee nog moet plaatsvinden is voor deze opzet gekozen. Op deze wijze kan het kwaliteitsteam alvast voortvarend aan de slag.

1.1 Doel

Het doel van dit document is om te komen tot een protocol voor het functioneren van het kwaliteitsteam. Het geeft de kaders weer hoe zij is georganiseerd en de daadwerkelijke aanzet om daar toe te komen.

Het kwaliteitsteam betreft een pilot voor 2 jaar, waarna er een evaluatie plaatsvindt om te bekijken op welke wijze het kwaliteitsteam haar definitieve plaats moet krijgen.

1.2 Opzet

Op 13 oktober 2010 is er een workshop georganiseerd met als doel de inhoud van het protocol voor de werkzaamheden van het kwaliteitsteam te bepalen. Aanwezig waren bestuurders, ambtenaren en maatschappelijke organisaties. De conclusies en de adviezen van deze workshop zijn als bouwstenen gebruik voor de opzet van dit werkprotocol voor het kwaliteitsteam.

Daarnaast is een kwaliteitsteam voor ruimtelijke ontwikkelingen niet nieuw. In den lande zijn al meerdere teams aangesteld om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen en hier een extra impuls aan te geven. Sommige in provinciaal verband en andere weer gebiedsgericht. Voor het opstellen van het kwaliteitsteam voor de Hoeksche Waard is dan ook goed gekeken naar de ervaringen van andere kwaliteitsteams; o.a. het Groene Hart en Zeeland. Hun ervaringen zijn dan ook mede als input gebruikt.

Uit de evaluatie van het kwaliteitsteam Zeeland bleek bijvoorbeeld dat de omgevingskwaliteit aanzienlijk werd versterkt en dat door de inzet van het kwaliteitsteam het planproces en de besluitvorming regelmatig versnelde.

2. Doelen en taken

In de zomer van 2009 is de structuurvisie Hoeksche Waard vastgesteld met als doel de gelijktijdige versterking van de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en de economische vitaliteit van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard.

Deze doelstelling – en mede vanwege de titel Nationaal Landschap – vergt een extra inspanning om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen, maar ook om daar een extra impuls aan te geven. In de Structuurvisie zijn de kernkwaliteiten dan ook stevig verankerd. Het uitgangspunt is dat ruimtelijke ontwikkelingen landschappelijk worden ingepast en dat maatwerk hiervoor noodzakelijk is. Een kwaliteitsteam kan de uitgangspunten uit de structuurvisie waarborgen en daar een extra impuls aan geven.

Bij complexe opgaven is het vaak de uitdaging om de verschillende uitgangspunten te realiseren zonder dat er tweestrijdigheid optreedt. Er is sprake van een ruimtelijk-functionele opgave, er gelden randvoorwaarden vanuit milieu, ecologie, historie en duurzaamheid en er is de wens om de visuele kwaliteit (belevingswaarde) te behouden en te versterken. De ruimtelijk-functionele opgave zal doorgaans de doorslag geven, omdat er sprake is van een gedefinieerd doel. Kwaliteit laat zich moeilijker vangen en zal vaak als eerste het onderspit delven.

De inzet van het kwaliteitsteam kan daarin een meerwaarde betekenen om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen. Hierbij moet opgemerkt worden dat het kwaliteitsteam niet toetst of beoordeelt, maar meedenkt en adviseert. De constructieve en inspirerende rol die zij moet gaan vervullen moet er voor zorgen dat sneller de juiste koers wordt ingezet. Zo wordt voorkomen dat in een later stadium vertraging optreedt, omdat de ruimtelijke kwaliteiten niet goed zijn meegenomen.

Het kwaliteitsteam wordt dus ingesteld om een extra impuls te geven aan het waarborgen en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in de Hoeksche Waard. De hoofdtaak van het kwaliteitsteam is als volgt omschreven:

Het kwaliteitsteam heeft een adviserende taak op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, zodat er bij de uitvoering van projecten op een goede manier uitwerking wordt gegeven aan de ruimtelijke kwaliteitskaders van de Structuurvisie Hoeksche Waard.

Om deze taak goed te vervullen, is de houding van het kwaliteitsteam van belang. Het is niet de insteek om de verantwoordelijke trekkers van het project “tot de orde te roepen”, maar meer het doel te stimuleren en te inspireren op het gebied van ruimtelijke kwaliteit tijdens het ontwerpproces.

Ook het afwegen van belangen en het maken van beleidskeuzen is geen taak van het kwaliteitsteam; dat is de verantwoordelijkheid van het bestuur. Het uitgangspunt is dus dat het kwaliteitsteam adviseert en het bestuur bestuurt.

Het bieden van creatieve bijdragen aan het ontwerpproces is een van haar belangrijkste taken. Het kwaliteitsteam zal daarin een coachende rol vervullen en moet daarbij partijen tot elkaar kunnen brengen en draagvlak en enthousiasme creëren.

3. Organisatie

Het aanvankelijke uitgangspunt dat het kwaliteitsteam met cofinanciering van de provincie wordt opgezet, is inmiddels achterhaald. De provincie staat positief tegenover een kwaliteitsteam, maar stelt daarvoor geen financiële middelen beschikbaar.

Als gevolg hiervan wordt het kwaliteitsteam vanuit “eigen kracht” opgezet. Als het SOHW en Goeree Overflakee gezamenlijk optrekken, dan zal het team uit 2 of 3 personen bestaan. In het geval dat het SOHW alleen optrekt, bestaat het team uit één persoon dat ondersteund kan worden door expertise uit de regio.

Kwaliteitadviseur(s)

Het kwaliteitsteam vormt een team van onafhankelijke deskundigen op het gebied van ruimtelijke kwaliteiten. Er wordt een voorzitter benoemd die erkend deskundig is op het gebied van landschapsarchitectuur, stedenbouw en architectuur. De voorzitter is eindverantwoordelijke voor het betreffende advies van het kwaliteitsteam en brengt tevens een digitaal jaarverslag uit.

In eerste instantie zal het kwaliteitsteam met één adviseur (de voorzitter) van start gaan. Hij stelt ook de adviezen op. Vanuit deze opzet kan het team – afhankelijk van het gezamenlijk optrekken met Goeree Overflakee – verder worden uitgebreid tot een team met meerdere disciplines, waarbij van belang is dat ze elkaar goed aanvullen.

Naast vakdeskundigheid mag van de adviseur worden verwacht dat hij goede communicatieve vaardigheden heeft met een grote portie overtuigingskracht. De voorzitter zou deze eigenschappen in een nog sterkere mate moeten hebben: iemand die kan luisteren, een boodschap kan overbrengen en partijen tot elkaar brengt. Een spin in het web die met zijn onafhankelijke blik en kennis een meerwaarde geeft aan de projecten.

Aanvullende expertise

Gelet op het feit dat het kwaliteitsteam opstart met één persoon, zal het niet altijd mogelijk zijn om alle expertise in huis te hebben. Per advies kan worden bekeken of externe aanvullende expertise (vanuit de regio of ingehuurd) op ad-hoc basis gewenst is. Dit moet dan wel voorafgaand aan het opstellen van het werkprogramma bekend zijn, zodat het betreffende budget van het advies hier op is afgestemd. Er kan gedacht worden aan expertise zoals:

- Cultuurhistorie
- Ecologie
- Water
- Duurzaamheidsaspecten
- Landbouweconomie

Sommige partners uit de regio (Erfkoepel HW, HWL, OHW, HW Duurzaam, LTO, enz) leveren deze expertise momenteel al bij een aantal projecten vanuit het Uitvoeringsprogramma. Deze expertise vanuit de regio zou tevens aanvullend ingezet kunnen worden in het kwaliteitsteam. De deskundigen uit de streek kunnen dan als lid deel uitmaken van het kwaliteitsteam. Het is niet de bedoeling dat maatschappelijke partners standaard aanschuiven bij het kwaliteitsteam. Hun inbreng moet een relatie hebben m.b.t. het gevraagde advies. Het bewaken van mogelijke tweestrijdige belangen is hierbij wel een aandachtspunt. Onafhankelijkheid moet voorop staan.

Secretariaat

Het kwaliteitsteam wordt bijgestaan door een secretaris. Deze is ondergebracht bij het SOHW en is het eerste aanspreekpunt voor alle aangelegenheden van het kwaliteitsteam; inhoudelijk, financieel en organisatorisch. De secretaris zorgt voor een goed verloop van het proces en is verantwoordelijk voor het opstellen van de agenda van de overleggen, het programma van het kwaliteitsteam, het afhandelen van de advisering en de evaluatie na de proefperiode. De secretaris heeft geen inhoudelijke inbreng ten aanzien van de adviezen die worden uitgebracht. Dat is een zaak voor het kwaliteitsteam.

4. Werkwijze

Van belang is dat het kwaliteitsteam actief het veld in trekt om haar adviezen in een vroeg stadium van het ontwerpproces in te brengen. Om flexibel te kunnen blijven opereren wordt op voorhand geen algemeen te volgen werkwijze vastgelegd. Al naar gelang de situatie kan gebruik worden gemaakt van de meest geschikte werkwijze. Hierbij kan gedacht worden aan werkateliers, terreinbezoek of een discussie, waarbij het kwaliteitsteam interactief met de initiatiefnemers aan de slag gaat en de plannen bevordert. Het feitelijk opstellen van de plannen blijft uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers; het kwaliteitsteam gaat geen plannen ontwikkelen. Haar taak is hoofdzakelijk het opstellen van de adviezen.

Het kwaliteitsteam treedt in eerste instantie op als adviseur richting de aanvrager. In deze fase treedt zij op als inspirator en aanjager voor het betreffende projectteam. Als deze plannen meer concreet worden en richting de besluitvorming gaan, dan scherpt het kwaliteitsteam haar advies aan. In de laatste fase is het advies gereed en werkt zij aan een goede overdracht en vervolgtraject richting de besluitvorming of de uitvoering.

Afhankelijk waar de besluitvorming plaatsvindt, wordt het advies schriftelijk uitgebracht aan één van de gemeenten of het SOHW. Zij fungeren daarmee primair als opdrachtgever voor het kwaliteitsteam. In geen van de gevallen bemoeien de gemeenten of het SOHW zich met de totstandkoming van de adviezen. Dat is een zaak van het kwaliteitsteam.

Het uitgebrachte advies moet als zwaarwegend worden beschouwd. Het is niet bindend, maar zeker ook niet vrijblijvend. Zoals al eerder is aangehaald: het bestuur neemt de besluiten en niet het kwaliteitsteam. Als er van het advies wordt afgeweken, dan zal dit door de aanvrager worden gemotiveerd.

Op de website van het SOHW wordt een pagina ingericht voor het kwaliteitsteam. De uitgebrachte adviezen worden op deze pagina gepubliceerd, zodat ook anderen hiervan kennis kunnen nemen. Over de inhoud van de adviezen wordt door het kwaliteitsteam, naast de publicatie op de website, niet gecorrespondeerd.

Ook is het van belang dat er voorafgaand aan ieder advies afspraken worden gemaakt over de rol die het kwaliteitsteam in het project speelt. Hierbij kan gedacht worden aan het vastleggen van het traject, tijdspad en mogelijk eindproduct. Trekt het team gezamenlijk op met het project? verzorgt zij een werkateliers of een terreinbezoek? en wat is de planning van het project? Hierin ligt een grote rol weggelegd voor diegene die de adviesaanvraag doen; de gemeenten.

Duidelijk moet zijn wat er van het kwaliteitsteam wordt verwacht. Een duidelijke aanvraag waarop het jaarprogramma wordt gebaseerd, is noodzakelijk.

Naast een adviserende functie heeft het kwaliteitsteam ook een signalerende functie als het gaat om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of beleidsmatige aanbevelingen. Het kan zo zijn dat een bepaald vraagstuk frequent behandeld wordt in het kwaliteitsteam. Een beleidsmatige aanbeveling kan dan gewenst zijn om dit onderwerp structureel aandacht te geven.

Van het kwaliteitsteam wordt dan ook verwacht dat zij aanbevelingen doen als zij van mening is dat deze raken of bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteiten van de Hoeksche Waard.

Het kwaliteitsteam adviseert niet over reguliere bouwplannen, daar is de welstandstoetsing voor.

5. Programma en selectie

Het kwaliteitsteam zal een jaarlijks programma opstellen waarin zij aangeeft op welke wijze zij gaat adviseren en welke activiteiten hierin worden ontplooit. Een belangrijk kader hierin is het beschikbare budget; dat is niet groot en er zal creatief mee om moeten worden gegaan. Hierbij kan gedacht worden aan de beschikbare expertise van het maatschappelijk middenveld in de Hoeksche Waard. Deze zou op ad-hoc basis inbreng kunnen leveren.

Het project moet minimaal aan de hoofdcriteria voldoen en daarbij moeten minimaal twee subcriteria toepasbaar zijn.

Hoofdcriteria:

- Het project bevindt zich in de beginfase van de planontwikkeling;
- Het gaat om een ruimtelijk ontwerpvragestuk.

Subcriteria:

- Het project heeft een integraal karakter (natuur, recreatie, wonen, bedrijvigheid, enz);
- Er liggen kansen om de kernkwaliteiten van de Hoeksche Waard te versterken, c.q. er zijn consequenties voorzienbaar;
- Er ligt een opgave voor de inpassing van het buitengebied;
- Het project heeft een relatie met de structuurvisie of vloeit voort uit het Uitvoeringsprogramma.

De deelnemende gemeenten (initiatiefnemers) dienen de aanvragen in bij de secretaris van het Kwaliteitsteam. Net als bij de organisatie van het SOWH, zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de inhoud en het SOHW voor het proces. Op deze wijze werkt het kwaliteitsteam ook.

Als projecten vanuit het Uitvoeringsprogramma volgens de bovengenoemde criteria in aanmerking komen voor het programma, dan hebben de deelnemende gemeenten een verplichting om een advies aan te vragen. Het kwaliteitsteam is immers aangesteld om hierover te adviseren.

Voor projecten op lokaal niveau die voldoen aan de criteria is geen inspanningsverplichting; dat is aan de gemeenten zelf om te besluiten een adviesaanvraag in te dienen. Voor hen ligt er wel een kans om extra kwaliteit toe te voegen aan het project. Lopende plannen worden niet door het kwaliteitsteam beoordeeld. Haar taak is ook niet het beoordelen van plannen, maar juist hier in een vroeg stadium over te adviseren.

In een uitzonderlijk geval geeft het Pfo Ruimte bij een gebiedsontwikkeling een aanzet tot het indienen van een verzoek. Een model-aanvraagformulier is als bijlage bij dit document gevoegd.

Projecten die in aanmerking kunnen komen zijn bijvoorbeeld de inpassing van het Regionaal Bedrijventerrein, Swaneblake en Nautisch centrum Numansdorp uit het Uitvoeringsprogramma en op lokaal niveau bijvoorbeeld sommige woningbouwprogramma's die raken aan de kernkwaliteiten van de Structuurvisie Hoeksche Waard.

Van de binnen gekomen aanvragen stelt het kwaliteitsteam een groslijst en een jaarprogramma op. Van belang is dat er een bepaald evenwicht is tussen de adviezen en de deelnemende gemeenten. Een spreiding van de adviezen is dus wenselijk.

Het jaarprogramma wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het Pfo Ruimte, waarna het kwaliteitsteam aan de slag gaat. Het programma wordt dus goedgekeurd door het Pfo Ruimte en vormt daarmee een soort jaarcontract tussen het SOHW en het kwaliteitsteam.

Op basis van de voorgestelde opzet en het beschikbare budget gaan we voorlopig uit van 2 tot 4 adviezen per jaar.

Ieder half jaar geeft de voorzitter kwaliteitsteam een toelichting aan het Pfo Ruimte over de stand van zaken met betrekking tot het jaarprogramma.

6. Financiën

In het Uitvoeringsprogramma is voor een periode van twee jaar (2012 en 2013) voor de werkzaamheden van het kwaliteitsteam € 50.000,- gereserveerd.

Voor de voorbereiding en werving van dit team is € 15.000,- beschikbaar. Dit bedrag voorziet in de vergoeding van de uren van de projectleider en in de selectie en instelling van de leden van het kwaliteitsteam.

De kwaliteitsadviseur heeft een belangrijke rol in het team. Hij brengt de benodigde expertise bij elkaar en stelt de adviezen op. In de praktijk zal de inzet van het kwaliteitsteam fluctueren. Het e.e.a. is afhankelijk van de werkvoorraad en de planning van de projecten. In ieder geval is het budget voor de inzet van het kwaliteitsteam hard en zal de secretaris moeten bewaken dat de gemaakte uren zijn afgestemd op het aantal uit te brengen adviezen.

Tabel 1: Budgetonderbouwing kwaliteitsteam

Kwaliteitsadviseur (voorzitter)		€ 20.000,-
Ad-hoc inzet maatschappelijke organisaties		P.M.
Overige kosten	Repro, werkbezoeken, eventuele inhuur, enz.	€ 5.000,-
Totaal budget per jaar		€ 25.000,-

Van het beschikbare budget worden de kwaliteitsadviseurs, de expertise uit de regio, de aanvullende ingehuurde expertise en de bureaukosten van betaald. Ook de kosten voor publicatie, ateliers en werkbezoeken worden uit het programmabudget gefinancierd. De kosten voor het secretariaat worden gedragen door het SOHW.

Het plafond van het beschikbare budget is leidend voor het aantal projecten waarover het kwaliteitsteam kan adviseren. Zoals eerder aangehaald in dit document, wordt er voorlopig uitgegaan van 3 á 4 adviezen op jaarbasis. Het is mogelijk dat initiatiefnemers zelf een advies van het kwaliteitsteam bekostigen. De aanvragen lopen in dat geval altijd via de gemeenten en worden beoordeeld conform hetgeen omschreven is in hoofdstuk 5 van dit document.

Bijlage

1. Model-aanvraagformulier
2. Reglement Kwaliteitsteam Hoeksche Waard
3. Profielschets kwaliteitsadviseur